

# Limburg

Cijfermatige ontwikkeling Limburg

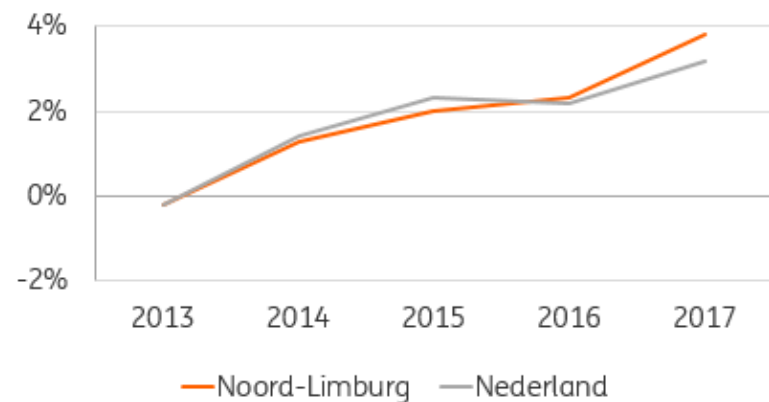
Roermond 10 januari 2019



# Cijfers Noord Limburg

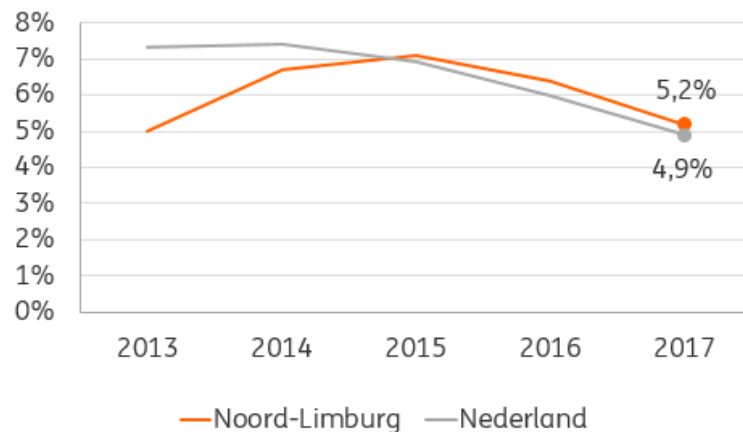
## Groei Bbp boven landelijk gemiddelde

Bbp, volumemutatie (j.o.j).



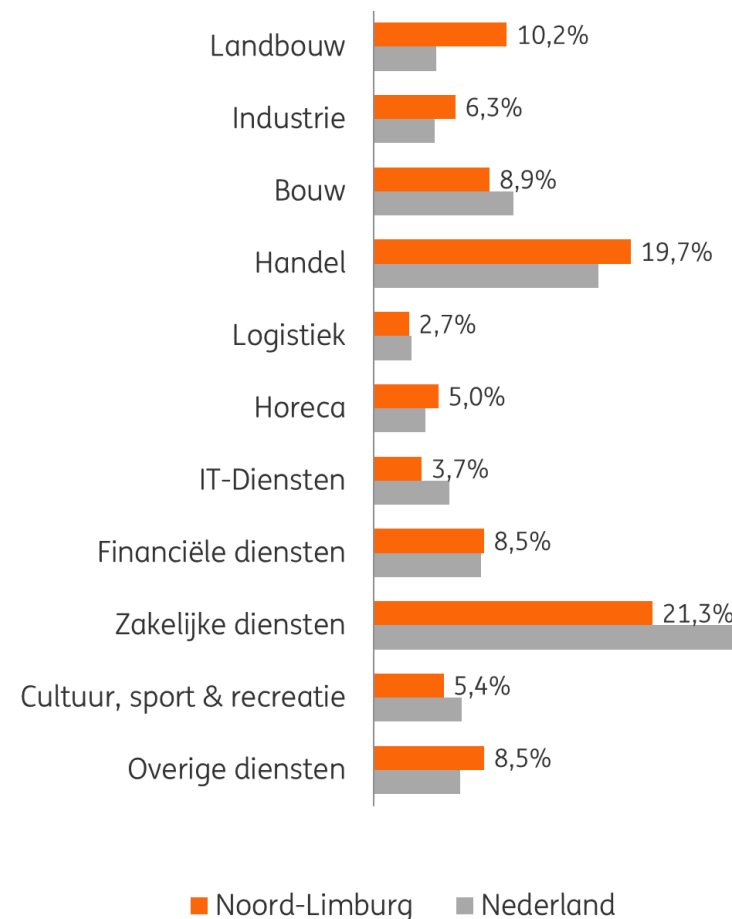
## Werkloosheid net boven gemiddelde

Ontwikkeling werkloosheidspercentage



## Aandeel per sector **BOUW 8,9%**

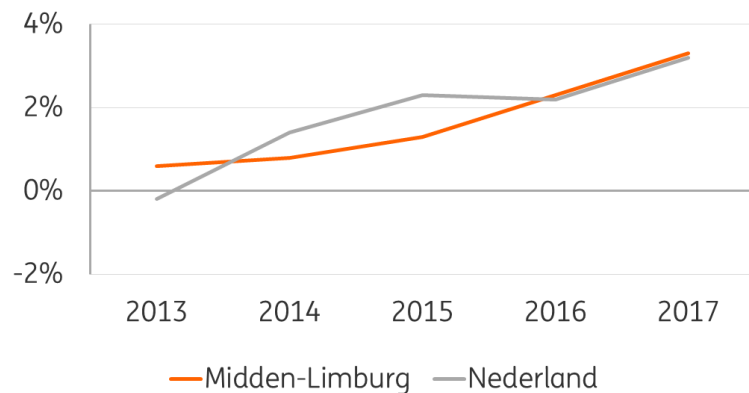
Aandeel in totale aantal bedrijfsvestigingen (2018)



# Cijfers Midden Limburg

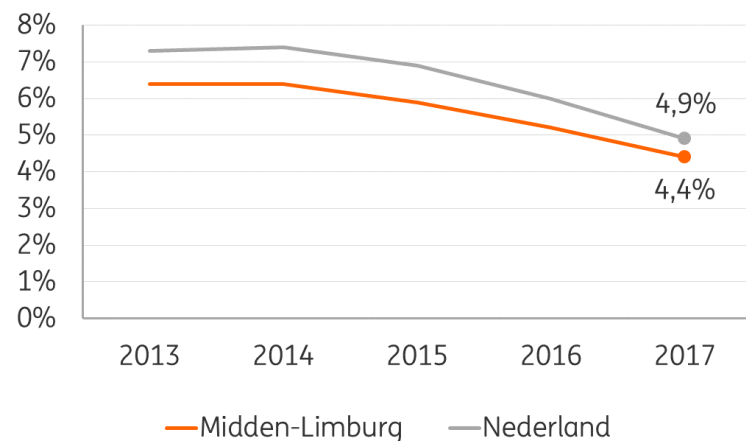
## Groei Bbp op landelijk gemiddelde

Bbp, volumemutatie (j.o.j).



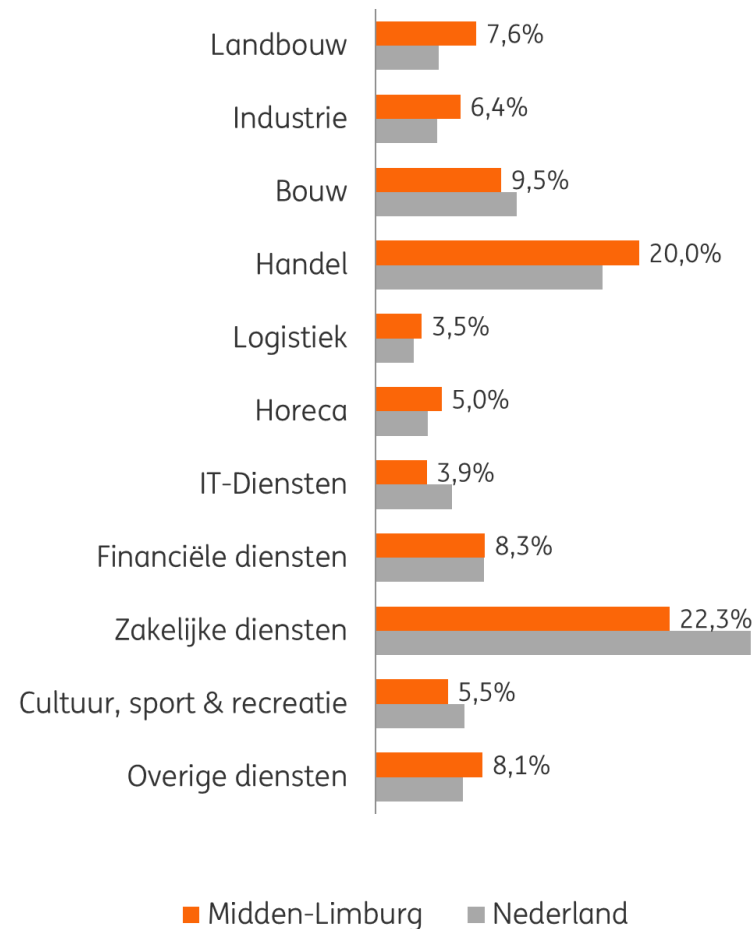
## Werkloosheid onder gemiddelde

Ontwikkeling werkloosheidspercentage



## Aandeel per sector: **BOUW 9,5%**

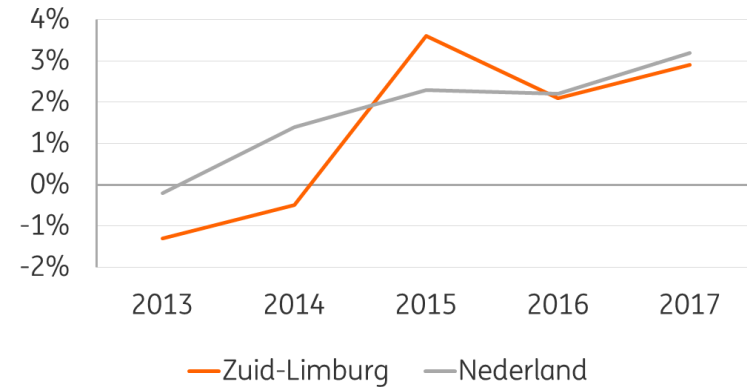
Aandeel in totale aantal bedrijfsvestigingen (2018)



# Cijfers Zuid Limburg

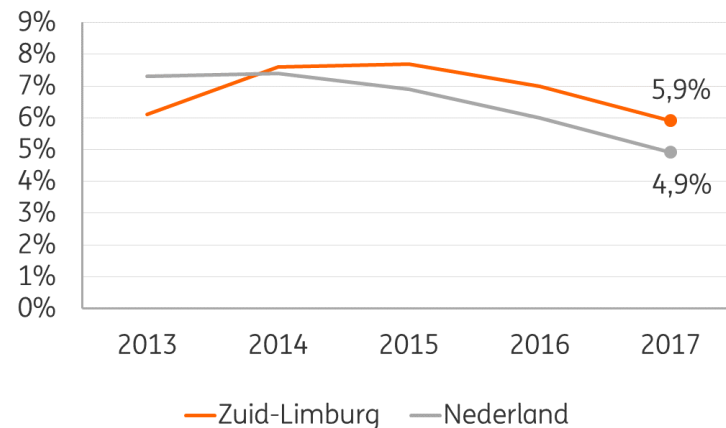
## Groei Bpp terug naar landelijk gemiddelde

Bbp, volumemutatie (j.o.j).



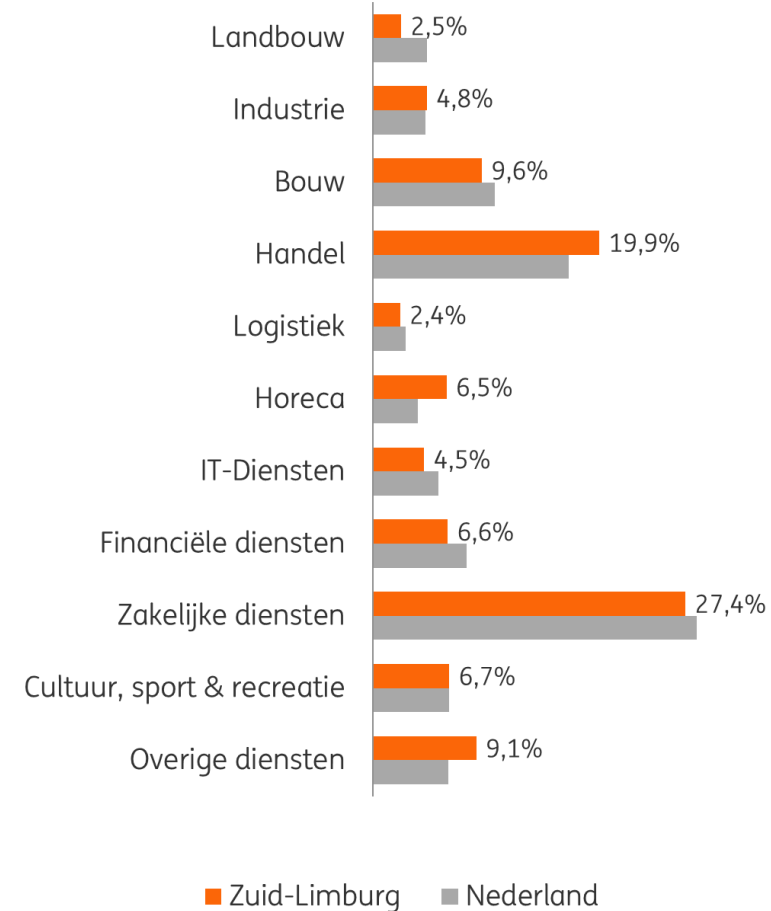
## Werkloosheid boven gemiddelde

Ontwikkeling werkloosheidspercentage



## Aandeel per sector **BOUW 9,6%**

Aandeel in totale aantal bedrijfsvestigingen (2018)



# Bouw

## Ontwikkeling en verwachtingen 2019

Roermond 10 januari 2019

### Bouwvakker heeft weinig machines

Waarde van machines per werkzame persoon



**Industrie**  
€ 112.291

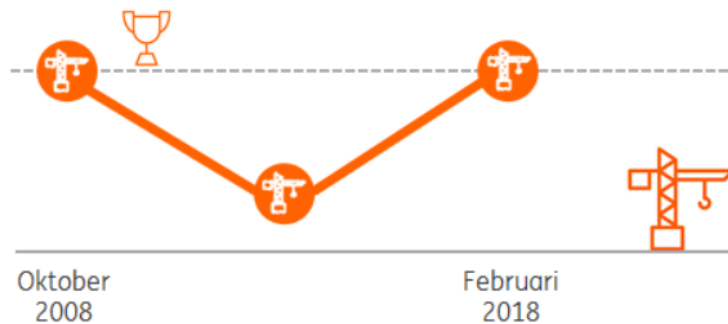


**Bouw**  
€ 10.871

# Ontwikkeling: Afnemende groei van de bouwproductie in 2019

- In 2018 bereikte **het volume** in de bouw de **top** van voor de crisis. In 2019 groeien de sector door, zij het minder hard.
- Door de groeiende vraag naar bouwmaterialen **stijgen de inkooprijzen**. Effect op het rendement blijft beperkt.
- Ook het **lage aantal faillissementen** wijst erop dat hogere inkoopkosten niet massaal tot verliezen leiden.

## Bouwproductie evenaart top van 2008



## Groei bouwproductie neemt in 2019 af

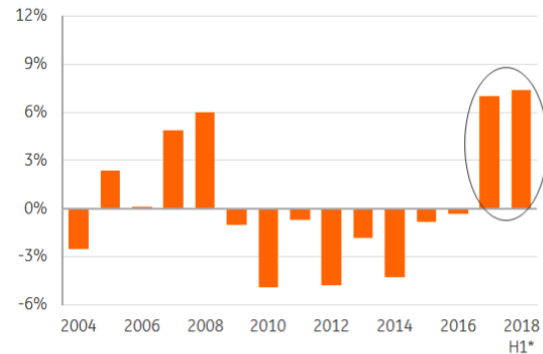
Ontwikkeling bouwproductie in volume (% j.o.j.)

	2017	2018*	2019*
<b>Totaal bouw</b>	<b>6,1%</b>	<b>6,0%</b>	<b>3,5%</b>
Woningen & bedrijfsgebouwen (B&U)	10,5%	7,0%	4,0%
Aantal nieuwbouwwoningen	62.982	65.000	65.000
Infrasector	3,7%	4,0%	3,0%
Installatie, afwerking & sloop	2,7%	5,0%	3,0%
Bouwmaterialenindustrie	5,0%	5,0%	3,5%

Bron: CBS en \*raming ING Economisch Bureau

## Kostprijs nieuwbouwwoning stijgt flink

Ontwikkeling kostprijs nieuwbouwwoningen tov voorgaande periode inclusief algemene kosten en winst aannemer en exclusief grondkosten

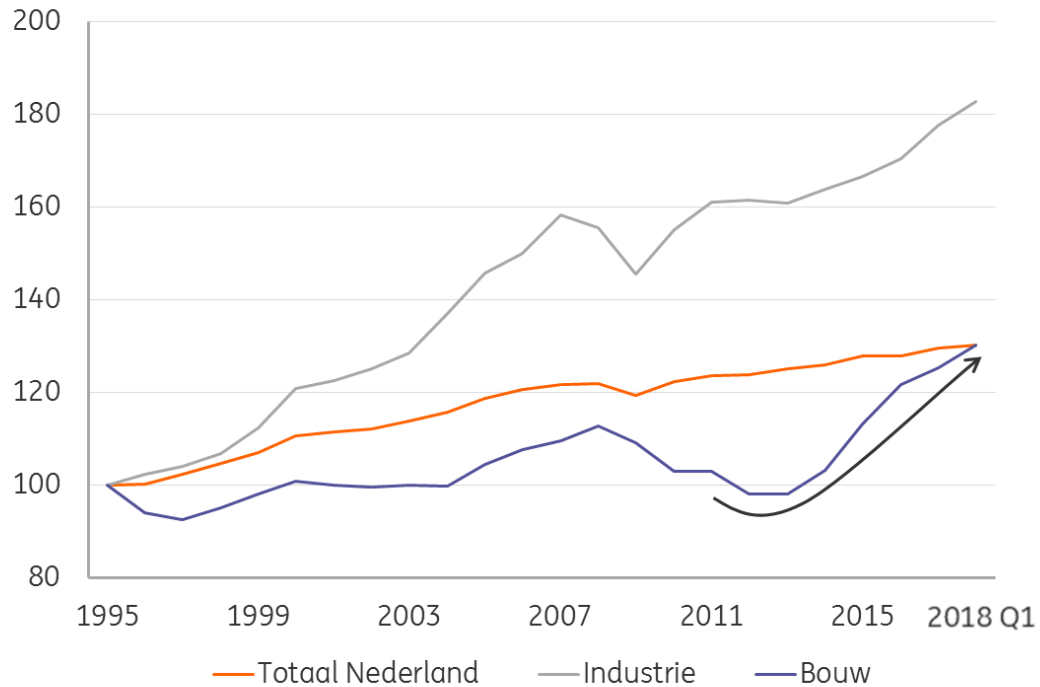


Bron: CBS, bewerkt door ING Economisch Bureau  
\* Eerste zes maanden van 2018

# Arbeidsproductiviteit bouw stijgt maar is nog laag, winst is stabiel

## Arbeidsproductiviteit bouw begint aan inhaalslag

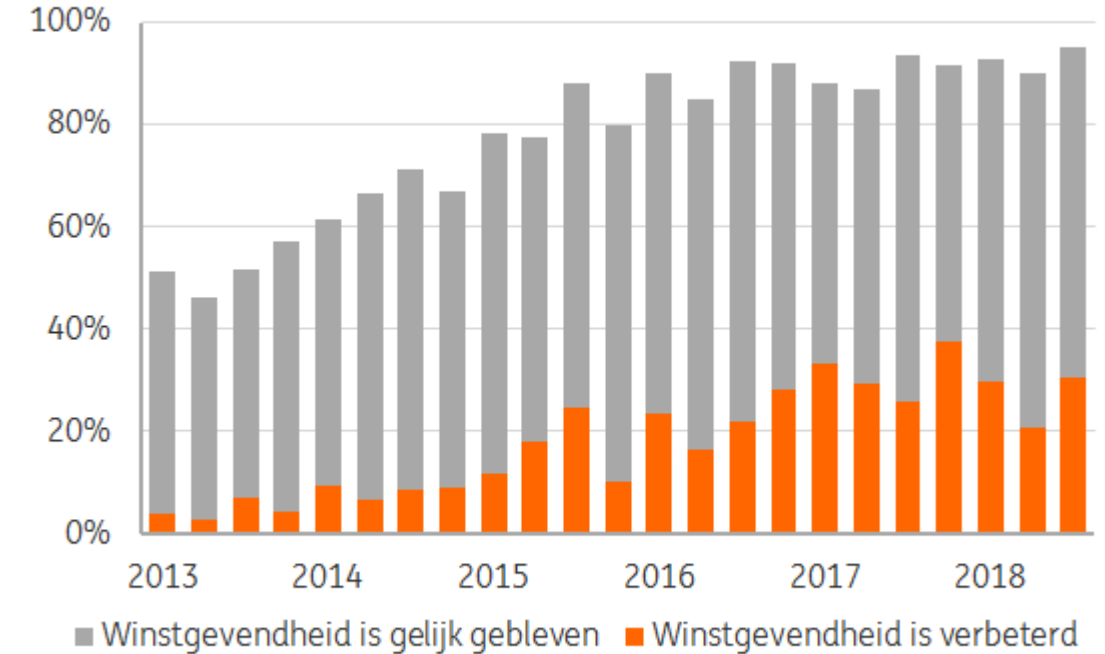
Arbeidsproductiviteit van de toegevoegde waarde per gewerkt uur, 1995 t/m 1e kwartaal 2018 (index 1995=100)



Bron: CBS, berekeningen ING Economisch Bureau

## Winst neemt toe of blijft minimaal gelijk

% bouwbedrijven ontwikkeling winst afgelopen kwartaal



Bron: CBS conjunctuurenquête

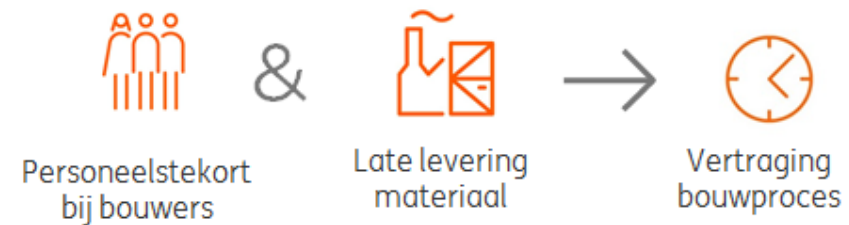
# Zorgen voor de korte termijn ...

## Vooral aanbodfactoren beperken groei bouwproductie

### Ontwikkelfase:

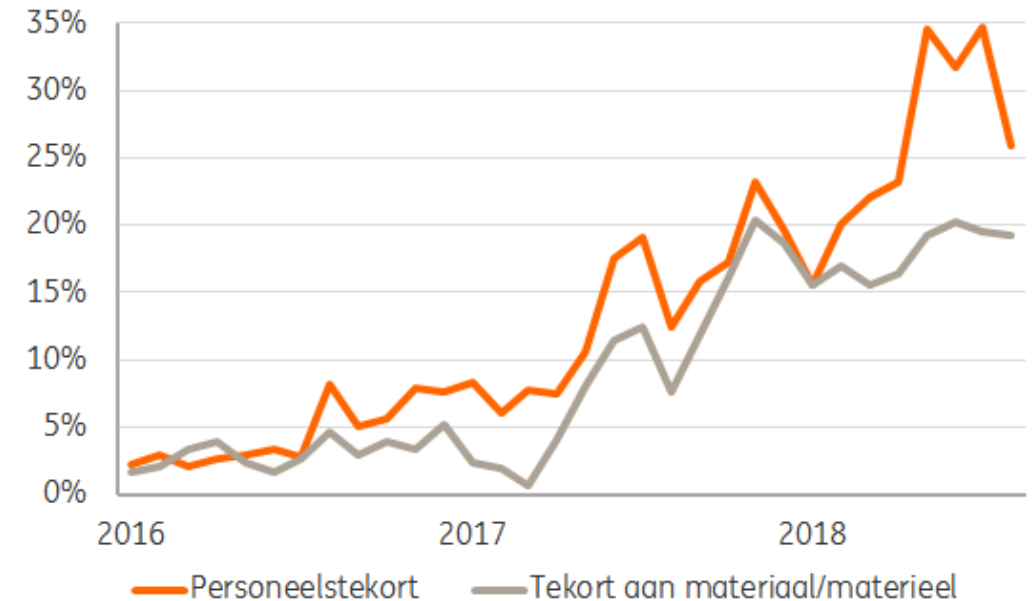


### Bouwfase:



## Flinke personeels- & materiaaltekorten

% Nederlandse bouwers met productiebelemmeringen door:



Bron: Europese Commissie



# En uitdagingen voor de langere termijn

## Trending Topic 1: Technologische Vernieuwing zet de bouw op z'n kop

Wat is het?



Waarom belangrijk?

- o Mogelijkheid tot mass customization
- o Reductie van faalkosten
- o Kansen voor 'disruptors'
- o Verbetering arbeidsproductiviteit

ING 

## Trending Topic 2: Duurzame Gebouwen worden de bench

Wat is het?



Waarom belangrijk?

- o NL ambities alleen haalbaar met aanpak CO2 uitstoot gebouwen
- o NL van gas af, forse impact voor bouw en gebouwen
- o Meer vraag en economisch relevant

ING 



**ConTech: Technologie in de bouw**

Bouw digitaliseert volop maar industrialiseert nauwelijks

## Trending Topic 3: Van Lineair naar Circulair Bouwen

Wat is het?



Waarom belangrijk?

- o Nederland is in 2050 circulair
- o 'Circulair' zorgt voor andere 'bouw'
- o Heeft impact op verdienmodel, meer 'van bezit naar gebruik'
- o Vereist andere skills en cultuur

ING 